

TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE İSTİHDAM: SORUNLAR, BEKLENTİLER

The Employment In Turkish Insurance Sector: Problems And Prospects

Öğr. Üyesi Dr. Serhat SOYŞEKERCİ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga Meslek Yüksekokulu, Çanakkale, TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8427-0184>

ÖZET

Türk sigorta sektöründe istihdam oldukça geniş bir olanağa sahiptir. Sektörün istihdam kapasitesi; acente teknik personeli, eksper, artüer, broker ve şirket personeli olmak üzere beş alt grup altında ele alınabilir. Böylesine geniş bir yelpazeye sahip olan sigorta sektöründe önlisans ve lisans düzeyindeki mezunların istihdam düzeyi payları ise oldukça düşüktür. Bu durum genellikle önlisans programından ya da lisans bölümünden mezun öğrencilerin sektörde yeterli düzeyde istihdam edilemediklerini göstermektedir. Makale, sigorta sektöründeki istihdam olanağını, üniversitelerde müfredat bağlamında ele almaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, İstihdam, Eğitim ve Öğretim, Türkiye

ABSTRACT

Employment for the Turkish insurance sector has a wide range. The employment capacity of the sector can be evaluated in five subgroups: agency technical personnel, surveyors, artuer, brokers and company personnel. In the insurance sector, which has such a wide range, the share of associate and undergraduate graduates in the employment level is quite low. This situation usually indicates that students who have graduated from an associate degree program or a bachelor's degree in this field cannot be employed at an adequate level in the sector. The article tries to consider the employment opportunity that exists in the insurance sector in the context of problems in the educational system provided at universities.

Key Words: Insurance, Employment, Education and Training, Turkey.

1. GİRİŞ

Güvence kavramının karşılığı sigortadır ya da diğer bir ifadeyle sigortanın temeli güven esasına dayanır. Bu yüzden sigortacılık eğitimi sektör çalışanlarının, sektörün verimliliğinin, rekabet gücünün ve sektöre olan güvenin artırılması amacıyla bilgilendirildiği ve yetkinliklerinin geliştirildiği süreci kapsar. Sigortacılık son zamanlarda özellikle üniversite mezunu iyi yetişmiş gençlerin ilgisini çeken bir sektördür. İhtiyaç duyulan cazip bir alandır. Ancak Türkiye'de 1990'lı yıllardan sonra gelişme eğilimi göstermeye başlayan sigorta sektörü tam olarak istenilen düzeye erişebilmiş değildir. 03.06.2007 tarih ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ve bu kanun gereği daha sonra çıkarılan yönetmelikler ile sektöre getirilen eğitim gerekliliği, sigortacılıkta eğitimin önemini artırmıştır. Sigortacılıkla birlikte aktüerya biliminin de gelişmesiyle istatistiksel ve matematiksel yöntemlerin kullanılması, her türlü risk ölçüm ve hesaplarının önemini ortaya çıkarmıştır. Türkiye'de sigortacılıkla ilgili lisans eğitimi veren 13 üniversite (16 program 844 kontenjan); iki yıllık ön lisans eğitimi veren 180 üniversite (224 program 12463 kontenjan) olmakla beraber bu sayı gün geçtikçe artış eğilimindedir. Türkiye'de aktüerya alanında olduğu gibi sigortacılık alanında da ilk lisans programı Marmara Üniversitesi bünyesinde faaliyete geçmiştir. Program, 4 Temmuz 1995 tarihinde, 95/7044 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu adı altında 1996 yılında eğitim hayatına başlamıştır (Cula vd., 2016: 84). Marmara Üniversitesi'nin resmi web sayfasında, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü bünyesinde Sigortacılık Yüksek Lisans ders içeriklerine göz atıldığında, ders isimlerinin sektörle ilgili olmakla birlikte içerikleri itibarıyla teorik düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu durum peyderpey diğer üniversiteler için de söz konusudur. Bu konuda uygulama becerisi geliştirme ya da staj olanağının yetersizliği (30 iş günü ile sınırlı), iş dünyası ile bütünleşmeye engeldir. Buna rağmen sigorta ve reasürans şirketlerinde çalışanların mezun oldukları eğitim kurumlarına göre dağılımlarına bakıldığında, sektörde çalışanların eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Örneğin 12.837 kişinin 10.000'den fazlası lise üstü seviyeye sahiptir. Her iki cinsin istihdam edilen personel sayısı birbirine yakın iken toplamda kadın personelin ortalama eğitim düzeyi erkeklere oranla daha yüksektir (Temur, 2007: 99). Yapılan bir araştırmaya göre, sigortacılık eğitimi alan öğrencilerin staj öncesi beklentilerinde “özgüven” kavramının onlar için güçlü yönlerinden biri olduğunu göstermektedir (Altuntaş vd., 2018: 9; Çelikkol ve Dalkılıç, 2010: 74; Dalkılıç ve Ebeoğlugil, 88). Gerçekten de kalkınmaya açık olan sigorta sektörünün büyümesi için en önemli faktörlerden birisi hiç şüphe yok ki eğitimidir ve bu da beraberinde doğal olarak istihdamı sağlamalıdır. Ancak burada temel mesele, eğitimdeki kalite beklentilerinin uygulamayı ne ölçüde karşılayabildiği, ya da bu talebe istenilen düzeyde nasıl karşılık verebileceğidir.

Dünyada olduğu gibi Türk sigorta sektöründe de istihdam; sigorta acenteleri, uzmanlar, aktüerler, brokerler ve sigorta personeli olmak üzere beş alt gruba ayrılmaktadır. Bu alt gruplar içinde yaklaşık olarak 55.000'den fazla kişi istihdam edilmektedir ki bu sayı bugün çok daha fazladır. Bu kişilerin dördünden birinin bile sigortacılık, risk ve aktüerlik konusunda bilgi sahibi olma gereği göz önüne alındığında, sektörün sigortacılık eğitiminden beklentisinin yüksek olduğu anlaşılacaktır (Cula vd., 2016: 91). Üstelik finansal risklerin ölçümü ve çeşitli analiz tekniği gibi ileri matematik hesaplarını kullanan aktüerya disiplininin gelişmesi ile sigortacılık sadece sözel bir alan olmaktan çıkarak sayısal dersleri de içinde kullanabilme bünyesi taşımaktadır. Ne var ki üniversite eğitiminin hâlihazırda beklentilere tam anlamıyla karşılık verebildiğini düşünmek biraz güçtür.

2. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE İSTİHDAM: SORUNLAR, BEKLENTİLER

Yaklaşık olarak beş yıl öncesine kadar Türkiye’de sigortacılık alanında lisansüstü eğitim programlarının sayısı oldukça sınırlıydı (Baştürk: 2016: 205), Örneğin Türk üniversitelerinde 2016 yılı verilerine göre Sigortacılık Lisansüstü Eğitim Programları aşağıda görüldüğü gibidir.

Tablo 1. Sigortacılık Alanında Lisansüstü Eğitim Veren Üniversiteler

Üniversite	Enstitü	Yüksek Lisans	Doktora
Marmara Üniversitesi	Bankacılık ve Sigortacılık	Sigortacılık Tezli ve Tezsiz	-----
Marmara Üniversitesi	Bankacılık ve Sigortacılık	Aktüerya Tezli ve Tezsiz	-----
Gazi Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Sigortacılık Tezli ve Tezsiz	-----
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Bankacılık ve Sigortacılık Tezli	-----
Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Sigortacılık ve Risk Yönetimi Tezsiz	-----
İzmir Ekonomi Üniversitesi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Sigortacılık ve Risk Yönetimi Tezsiz	-----
İstanbul Ticaret Üniversitesi	Finans Enstitüsü	Sigortacılık Tezsiz	-----
İstanbul Ticaret Üniversitesi	Finans Enstitüsü	Sigorta ve Risk Yönetimi Tezli	Sigorta ve Risk Yönetimi

Yukarıdaki bölümlere ek olarak Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesinde aktüerya alanında yüksek lisans ve doktora programı, Yaşar Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi bünyesinde aktüerya alanında yüksek lisans programı söz konusudur. Genellikle finans ve bankacılık bünyesinde toplanan diğer lisansüstü bölümler de hesaba katıldığında, sigortacılık alanındaki programların azlığı ve doktora programı konusunda birtakım eksiklikler olduğu dikkat çekmektedir. Ancak bu konuda son yıllarda Uygulamalı Bilimler Fakültesi bünyesinde sigortacılık bölümünde ciddi bir artış görülmesi kayda değer gelişmelerden biridir. Ancak sigortacılık bölümü dışında işletme, iktisat, muhasebe ve vergi uygulamaları, finans ve bankacılık gibi idari ve sosyal bölümlerin olması, “derslerin birbirine benzerliği” gibi birtakım sorunları karşımıza çıkarmaktadır. Zira aktüerya bölümü ile birlikte finansal raporları ve riskleri sayısal verilerle beraber okumak gibi bir ihtiyacın karşılanması, sigortacılıkla ilgili işlemlerin daha fonksiyonel ve ayrıntılı yönlerini görmek açısından önem taşımaktadır. Diğer yandan iki yıllık Meslek Yüksekokulları bünyesinde sigortacılık programı, müfredat ve ders içeriği konusunda bir dizi nitelik sorununu karşımıza çıkarmaktadır. Üstelik üniversitelerde sigortacılık eğitiminde sadece önlisans ve lisans değil, lisansüstü eğitim programlarının içerikleri, yurt dışı programlarla karşılaştırıldığında, bunların *araştırma* bazlı değil kredi-saat esasına dayalı *ders* bazlı yürütüldüğü görülmektedir. Dahası, kredi-saat temeline göre yürütülen pek çok ders uygulamalı değil, teoriktir. Ayrıca derslerin sayısal anlamda gerekli kıvama ulaşamamış olması başka bir meseleyi karşımıza çıkarmaktadır. Bu durum lisans ve önlisans düzeyinde daha yoğundur. Dolayısıyla sigortacılıkla ilgili gerek dört yıllık bölümlerde gerekse iki yıllık

programlarda işlenen derslerin birbirlerinin tekrarına dönüştüğü dikkat çeken husustur. Aslında bu durum beklenen faydanın neden gerçekleşmediğini ortaya koyan somut ve oldukça önemli bulgudur. Örneğin lisans düzeyinde sigortacılık birinci sınıf dersleri şunlardır: İktisada Giriş I-II, İşletme Bilimine Giriş, Yönetim ve Organizasyon, Temel İngilizce I-II, Türk Dili I-II, Matematik I-II, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I-II, Hukukun Temel Kavramları, Borçlar Hukuku, Genel Muhasebe I-II. Bu durum tamamen kredi-saat esasına dayalı ve ders bazlı bir müfredat programıdır. Birbirine yakın, hattâ neredeyse birbirinin aynı olan dersler, iki yıllık Meslek Yüksekokullarına bağlı iktisadi ve idari programların pek çoğunda (İşletme, İktisat, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Pazarlama vb.) söz konusudur. Bu yüzden bu dersler bir yandan öğretim elemanlarının ders yükünü tamamlaması, diğer yandan yeni bir öğretim görevlisi tahsis etmek için açılan dersler hâlini almaktadır. Aslında bu anlayış, öğrencilerin mezun olduktan sonra istihdamına olanak sağlamak yerine, bölüm ya da programların öğretim kadrosu odaklı bir eğilime sahip olduğunu gösterir. Dolayısıyla böyle bir müfredat *öğrenci odaklı* değil, *öğretim elemanı* odaklıdır. Genellikle taşra üniversitelerinde, kendi iç bünyeleri tarafından oluşturulan bu derslerin öğrencilere faydası olmaktan ziyade, sadece ders verme yükümlülüğü taşıyan öğretim görevlilerini tatmin edici amaca sevk ettiğini belirtmek gerekir. İşin ilginç tarafı böyle bir eğilim bazı vakıf üniversitelerinde de göze çarpmaktadır. Örneğin bir vakıf üniversitesinde iki yıllık *Bankacılık ve Sigortacılık Programı* ders isimlerine bakıldığında, derslerin tamamen teorik düzeyde kaldığı, “işyerinde eğitime” olanak tanımadığı ve sigorta konusunda gerekli kıvama sahip bir yetkinlik ve beceri sağlayamadığı görülmektedir.

Tablo 2. Bankacılık ve Sigortacılık Programı Dersleri (1. Sınıf)

Birinci Yarıyıl	İkinci Yarıyıl
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II
Genel Hukuk	Ticaret Hukuku
Bilgi Teknolojileri	Genel Ekonomi
Finansal Matematik	Genel İşletme
Genel Muhasebe	Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri
Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar	Yönetim ve Organizasyon
Türk Dili I	Türk Dili II
Yabancı Dil I	Yabancı Dil II

Yukarıda görüleceği üzere, ders isimleri kurumdan kuruma görece farklılık taşısa da, genel eğilim Tablo 2’den farklı değildir. Böyle bir yaklaşım üniversiteleri lise üstü ya da lisenin devamı şeklindeki bir “okul” algısına dönüştürmektedir. Bu bir taraftan iş dünyasına ya da sektöre üniversitelerden gelecek katma değeri düşürmekte, diğer taraftan bölümleri nitelik sorununa sevk etmektedir. Bölümden mezun olan öğrencilerin iş bulamamaları ise bu sürecin tipik örneğidir. Ayrıca ilgili bölüm/programda, derslerin içeriğini yansıtması gereken spesifik bir alana odaklanmanın da ortadan kalkması, mezunların ticari dünyaya adapte olmalarını ve istihdamını zorlaştırmaktadır. Sıkı ve koyu bir ezberci eğitimin yolunu açan böyle bir müfredat programı kuşkusuz sigortacılık eğitimine de yansımakta, verimliliği düşürmekte, ilgisiz ve gereğinden fazla derslerin olması nedeniyle bölümün spesifik alana olan ihtiyaçtan uzaklaşmasını sağlamaktadır. Oysa müfredat üniversite eğitiminde kaliteyi belirleyen başat bir parametredir. Bütün bu değerlendirmeler ışığında temel sorunlar şu şekilde özetlenebilir (Baştürk, 2016: 210):

- 1) Ders sayısının gereğinden fazla olması,
- 2) Derslerin içerik olarak programa uygunluk sorunu,
- 3) Lisans ve yüksek lisans ders programlarının içerik benzerliği,
- 4) Öğretim elemanı odaklı ders programının oluşturulması,
- 5) Öğrencilerin derslere aktif katılımının sağlanamaması,
- 6) Öğrencilerde tükenmişlik eğiliminin görülmesi,
- 7) Türkçe kaynak sıkıntısı ve doçentlik alanı yokluğudur.

Yukarıda yedi temel başlık altında özetlenen temel sorunlara bütüncül bir şekilde bakıldığında, üniversitelerde olması gereken kalite olgusu ile liyakat arasındaki ilişki kopukluğu söz konusu hâle gelmektedir. Her şeyden önce teorik düzeyde ders bazlı müfredat programları ticari dünyanın beklentilerinden uzaklaşmakta, sektörün nihai amacına karşılık gelmemektedir. Aslına bakılırsa yukarıda anılan sorunlar devam ettiği sürece üniversitelerde önlisans, lisans ve lisansüstü bölüm ve programların devamlı suretle artarak bunlara yenilerinin eklenmesi yoluyla temel sorunlar ortadan kalkmayacak, tersine

derinleşecektir. Bu ise bir nevi öğrenilmiş çaresizliktir. Çünkü bu tür yapısal sorunları çözecek ve bu sorunları tespit edecek olan idareciler zaten bu hatayı daha önceden deneyim edinen kişilerdir. Diğer bir ifadeyle, bu yeni bir yetkinlik ve beceri geliştirme değil, çaresizliği öğrenmektedir. Bunun olası sonuçları, gelecekte ‘eğitilmiş enflasyon’ olgusu ile istihdam ve işgücü kapasitesine olumsuz yansımalarıdır. Anılan temel sorunlar devam etmekle birlikte, öğrencilerin iki ya da dört yıllık eğitim-öğretim süreci sonunda aldıkları diploma derecesinin “sertifika” düzeyine indirgenmesi ise şaşırtıcı değildir çünkü sorunlar uzantılarıyla devam etmektedir. Bu sayede üniversitelerin eğitim müfredatının sorgulanması gerçeğini ortaya koyan başat sorunlar yumağı katlanarak artmaktadır. Diğer taraftan, Açık Öğretim Fakültesi dışında, sigorta sektörüne dayalı işgücü talebini karşılamak amacıyla *Sigorta Acente İşletmeciliği* adı altında ve özel sektörün kendi bünyesi içinde birtakım sertifika programlarının var olduğunu belirtmek gerekir. Üstelik bu hususta sadece kamu ve özel sektör değil, sivil toplum kuruluşları tarafından da sigortacılık alanında sektöre ve istihdama yönelik öğretim programları söz konusudur. Örneğin bir sivil toplum kuruluşu olan Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı (TSEV) tarafından *İleri Düzey Sigortacılık Eğitimi* verilmekte, bu tür öğretim programının doğrudan ve amaca yönelik uzman kadro tarafından tahsis edildiği görülmektedir. Dolayısıyla salt amaca odaklı olduğu için sektöre her yönüyle nüfuz etmekte, verimliliğe dayalı bir program kriteri ortaya çıkmaktadır. Özel sektör açısından bakıldığında, sigorta şirketlerinin kendi iç bünyesinde geniş bir alternatifler dizisine sahip olduğunu söylemek gerekir. Bu konuda bazı firmalarının eğitim departmanları yoluyla faaliyette bulunması, sektöre olan istihdamı ve işgücü talebini kendileri için de bir avantaja çevirmektedir. Üstelik bu alanda eğitim veren personelin yetişmiş işgücü olması da ayrıca bir avantajdır. Nitekim şirketlerin belirli dönemlerde acentelerine verdikleri eğitimler bunun bir örneğidir (Sak, 2007: 94). Kuşkusuz bunun dışında çeşitli üniversitelerde *Sürekli Eğitim Merkezi* bünyesi altında *Temel Sigortacılık Eğitimi* verilmektedir ki, bu eğitim programının sigorta sektörüne istihdamı doğrudan değil, dolaylı şekilde gerçekleşmektedir. Her ne kadar *Sürekli Eğitim Merkezi* bünyesinde *Temel Sigortacılık Eğitimi* programı akredite olsa bile, bu programı tamamlayanlar bunu bir meslek olmaktan ziyade, “yan dal” ya da “uğraş” şeklinde algıladıkları için iş dünyasına istihdam olarak tam anlamıyla yansımamaktadır. Bu hususta hangi sektör olursa olsun (turizm, bankacılık, yatırım danışmanlığı vs.) bu tür ticari şirketlerin kendi bünyelerinde oluşturdukları “güven esası” ve “şirket kültürü” anlayışı, Sürekli Eğitim Merkezi bünyesindeki sertifika programları için pek anlamlı değildir. Aslında sertifika bazlı eğitim programları, gerek sigortacılık bölümünden mezun öğrencilere, gerekse sigorta sektöründe hâlihazırda istihdam edilenlere verilmekle birlikte, bu sayede sigorta sektörü için ayrıca bir rekabet üstünlüğü olarak öne çıkmaktadır. Ancak burada söz konusu olan rekabet üstünlüğü özel sektörden yana bir avantajdır, istihdamını da büyük oranda özel sektör karşılamaktadır. Dolayısıyla sigortacılıkta önlisans, lisans ve lisansüstü bölüm/programlar, piyasa veya rekabet arenasında beklenen faydayı oluşturamadığı gibi talebe de tam anlamıyla yanıt verememektedir. Bu da üniversitelerde bahsi geçen kredi bazlı müfredata dayalı temel sorunların beklentileri çözemeyecek türde ciddi bir mesele olduğunu göstermektedir. Kaldı ki bütün bu sorunlar yeni değil, kökleşmiş ve birikimseldir. Sözelimi 2020-2021 eğitim öğretim döneminde, YÖK ve ÖSYM verilerine göre “1.000.000 kontenjandan 250.000 kontenjanın boş kalması” (Güçlü, 2021) var olan birikimin somut tepkisi ve tazyiki olarak yansıma bulmuştur.

Eldeki verilere göre, birkaç yıl öncesine kadar lisans düzeyinde İşletme eğitimi alan mezunların istihdam oranı %32 iken, Sigorta/Aktüerya eğitimi alanların oranı %6 civarındadır. Ne var ki lisans eğitimine benzer bir durum lisansüstü eğitim mezunları için de gözlemlenmiştir. Sigortacılık/Aktüerya alanında lisansüstü eğitim görenlerin bu alandaki istihdam içindeki oranı %8 iken, İşletme alanı %32’dir. Burada dikkat çeken diğer husus, bu alandaki en büyük oranın %44 ile ekonomi ve işletme alanı dışındaki diğer alanlarda lisansüstü eğitim görenlerin olmasıdır (Baştürk, 2016: 212). Ne var ki asıl sorun, İşletme eğitimi alanların sigortacılık eğitimi alanlardan daha fazla bir dilime sahip olması değil, müfredatı tek tipleştirilen ve ders bazlı bir eğitimin devamlılığıdır. Bunlar görmezden gelindiği sürece sorunun tespit edilmesi ötelenmekte ve bu da geçici ve yapay teşhisleri gündeme taşımaktadır.

Türk sigorta sektörü hizmet sektörlerinden biri olmakla birlikte, üretim ve istihdam açısından da gelişmeye son derece açıktır. Her şeyden önce hizmet odaklıdır ve spesifik veya özel uzmanlık alanı içerir. Sigorta sektörü ile insani gelişme endeksi arasında tek yönlü nedensellik ilişkisinin olması, sektörün ne denli önemli olduğunu göstermektedir (Karaman ve Aydoğmuş, 2020: 3915). Çünkü sigorta sektörü her açıdan ekonomiye ilâve istihdam sağlar. Hizmet üreten sektör olduğu için istihdam edilen personel sayısı, ülkenin toplam istihdamına doğrudan ve dolaylı yoldan katkı sunar. Öyle ki, sigorta faaliyetleri sonucu oluşan fonların uzun vadeli yatırımlara aktarılması, yeni fabrika ve iş yerlerinin kurulmasını sağlamakta, böylece yeni ve farklı istihdam alanları ortaya çıkmaktadır. Dijital sigortacılığın gün geçtikçe artmasıyla birlikte

bilişim alanındaki kalifiye personel açığı da bu sayede giderilebilir. Dahası, sigorta sektörü başka sektörleri iktisadi ve sosyal anlamda tetiklemede, yatırım ve istihdam arasında adeta bir köprü vazifesi görmektedir. Öte yandan sigortacılık, şirket çalışanlarının iş yapma usul ve tekniklerine yeni yordama becerisi kazandırabilme gibi bir özelliğe de sahiptir. Özellikle gelişmiş ülkelerde sigorta şirketlerinin kendi faaliyetlerinin dışına çıkarak inşaat, bankacılık, eğitim, danışmanlık ve turizm gibi alanlarda faaliyet göstermesi, istihdamı çeşitli yollardan artıran bir etkidir (Tüleyhan ve Demirci, 2020: 114). Bütün bu değerlendirmeler ışığında, Türk sigorta sektöründe şirket sayısı arttıkça, sektörde istihdam kapasitesinin artacağını rahatlıkla söylemek mümkündür. Örneğin aşağıda 2004-2008 yılları arasında, Türk sigorta sektöründe, şirket sayısı ve istihdam kapasitesi arasındaki ilişki görülmektedir (Akpınar vd., 2009: 5).

Tablo 3. Türk Sigorta Sektöründe Şirket Sayısı ve İstihdam Kapasitesi (2003-2008)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Şirket Sayısı	62	58	53	55	62	62
İstihdam Kapasitesi	11.426	12.816	12.851	13.617	15.138	16.069

Türk sigorta sektöründe şirket sayısı arttıkça, sektörde istihdam kapasitesinin görece arttığı görülmektedir. Ancak şirket sayısı artmasa da sektördeki istihdam kapasitesi her halükârda artmaktadır. Bu da sigorta sektörüne olan talebin yoğunluğunu ve şirket personel sayısının gün geçtikçe arttığını gösterir. Meselâ Tablo 3'te 2006 yılı verilerine göre, istihdam kapasitesi 13.617 iken, bir başka araştırmada bu sayı 13.550 olarak belirlenmiştir. Bunların 8.758'i üniversite mezunu, 198'i ise ilkökul mezunudur. 138 kişi ise ortaokul ve dengi mezunu iken, 2.430 kişi lise ve dengi, 1.454 kişi iki yıllık yüksekokul ve 572 kişi lisansüstü mezunudur (Sak, 2007: 34). İstihdam kapasitesinde, yani personel sayısında kısmi farklar olmasına rağmen asıl mesele bu değil, Türk sigorta sektöründe istihdam ve eğitime dair yapısal sorunların beklentilere tam anlamıyla karşılık verememesidir.

Bugün Türk sigorta sektöründe yaklaşık olarak 80.000 kişi istihdam edilmektedir. Ayrıca sektörün istihdamına dolaylı şekilde katkıda bulunan kişiler de dikkate alındığında bu sayısını çok daha fazla olduğu söylenebilir (Cebeci, 2021: 175). Sigortacılığın yeterince tanıtılmaması, halkın gelir seviyesinin ek ödemelere imkân vermemesi, ülkenin ekonomik yapısının sektörün gelişimine elverişli olmaması, temel yapısal sorunlardan bazılarıdır. Kalifiye personel eksikliği, sigorta araçlarının pazarlamayı bir kenara bırakarak doğrudan satışa yönelmesi, sigortanın lüks olarak görülmesi, dini ve töresel inançların sigortaya bakışı olumsuz etkilemesi gibi dolaylı sayılabilecek sorunlar da söz konusudur. Kaldı ki bu konuda acentelerin pazarlama faaliyetlerindeki rolü ve etkinliği oldukça önemlidir ve bu da göz ardı edilebilecek husus değildir. Örneğin Türkiye'de (2016 yılı verilerine göre) prim üretiminin % 66,5'i acenteler, %22,4'ü banka acenteleri ve %10,5'i brokerker aracılığıyla, %4,3'ü ise doğrudan şirketler tarafından gerçekleştirilmektedir (Akpınar, 2017: 45). Buradan da anlaşılacağı üzere, sigorta sektöründe acenteler kilit rol oynamaktadırlar. Türkiye'de teknoloji şirketlerinin teknik alt yapı ve insan kaynakları açısından yetersizliği ise hâlihazırda sorunlu alanlardan biri olsa da, bunu ar-ge ve eğitim alanına tatminkâr düzeyde önem verilmemesi ve enflasyonun yüksek olması gibi girişim ve yatırım riskini arttıran sebeplerle de açıklamak mümkündür. Paranın zaman değerinin sürekli değişmesi ve bunun taksitli satışlarda şirket aleyhine olması, sigorta şirketlerinin ve acentelerinin kendi içindeki iletişim sorunlarının işlem sürelerini uzatması gibi unsurlarla da sektörün kendi içinde yapısal sorunlar ortaya çıkmaktadır (Karaman, 2018: 31).

Yukarıdaki unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, Türk sigorta sektörü Avrupa Birliği'nin birçok ülkesine göre az gelişmiş durumdadır. Şüphesiz bunun başlıca nedeni tarihsel olmaktan ziyade toplumda yeterli düzeyde sigorta bilincinin yerleşmemiş olmasıdır (Akın ve Ece, 2011: 96). Ancak asıl önemli nedeni, üniversitelerde sigortacılık eğitiminin istihdamı karşılayabilecek bir kıvama ulaşamamış olmasıdır. Üstelik literatürde ağırlıklı olarak bahsedildiği üzere, daha fazla sigortacılık bölüm/programının açılmasının bir başarı ve yeterlilik gibi düşünülmesinin de olası sorunları derinleştireceği ortadadır. Burada amaç daha çok bölüm/program açmaktan ziyade sektöre karşılık verecek istihdam olanağı yaratabilmektir. Eğer sigorta sektörü için nitelikli eğitim söz konusu olacak ise, sigorta bilincinin kazandırılabilmesi için yerin doğru şartlar ve koşullar altında nitelikli üniversiteler olacağı kesindir.

3. SONUÇ

Bir hizmet sektörü olan sigortacılık güven esasına dayanır. Ancak acenteler arası güvensizlik, acenteler ve şirketler arası güvensizlik, sigorta şirketlerinin ödemeleri geciktirmesi, kaza yapan araçların sahibine geç teslimi ve poliçe şartlarının zamanında yerine getirilmemesi gibi sebepler güvensizliği pekiştiren temel unsurlardır (Karaman, 2018: 35). Diğer taraftan, enflasyonla yaşamın neredeyse bir kültür haline geldiği

Türkiye, enflasyon-faiz ilişkisi arasındaki gerilimle birlikte, yükseköğretimde kökleşmiş ve birikimsel sorunların varlığına karşılık yapay teşhislerle de kültürel bir birikim kazanmıştır. Gerek önlisans ve lisans, gerekse lisansüstü düzeyde sigortacılık bölüm/programlarının açılması, sektörün nihai amacına hizmet verecek gerçek bir alt yapı eksiğini görmezden gelerek gittikçe derinleşen yaraya merhem sürmekten başka bir çözüm getirememektedir. İlginç olan şu ki, bu alanda literatür, genelde lisans ve lisansüstü düzeyde sigortacılık bölümlerinin Türkiye’de yeteri kadar olmadığından bahsetmektedir. Öte yandan sigorta sektöründe istihdam bugün oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu ise üniversitelerle birlikte çeşitli türde sertifika programları ve sigorta şirketlerinin kendi iç bünyesinde verdikleri eğitim programları ile sağlanabilmektedir. Üniversitelerde sigortacılık bölüm/programlarının müfredata dair temel sorunları; ders sayısının gereğinden fazla olması, derslerin içerik olarak programa uygunluk sorunu, lisans ve yüksek lisans ders programlarının içerik benzerliği, öğretim elemanı odaklı ders programının oluşturulması, öğrencilerin derslere aktif katılımının sağlanamaması gibi sorunlardır. Bu bağlamda olmak üzere, sigortacılık alanında önlisans, lisans ve lisansüstü bazlı bölüm/programlarda kalite olgusu söz konusu ise bu alanda var olan kaygılar artmakta, üniversitelerin yapıcı çözüm önerileri gün geçtikçe tavsamakta ve kalite akreditasyon sistemiyle yapay yollardan geçiştirilmektedir. Eğitimin her branşında olduğu gibi sigortacılık eğitiminde de olması gereken, liyakate dayalı üniversite ve eğitim bilincinin tesis edilmesidir. Özünde güven esasına dayanan sigorta, kaliteli insan gerektirir. Dahası, kaliteli insan kaliteli kurumlar yaratır. Ne ki, beşeri kaynaklar olarak dile gelen potansiyeller açığa çıkması gereken ışığı göstermek için vardır. Aksi hâlde güneş saati gölgede ne işe yarar ki.

KAYNAKÇA

- Akın, Faruk; Ece, Nalan, “Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sigortacılık sektörü: Türk sigorta sektörü üzerine bir değerlendirme”, *ABMYO Dergisi*, 21: 85-97, 2011.
- Akpınar, Özgür; Demirbilek, İskender; Işıl, Gökhan, “Türk sigorta sektöründe rekabet gücü ve yapısal analiz”, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 1: 1-11, 2009.
- Akpınar, Özgür, Sigorta sektöründe pazarlama süreci: Acentelerin rolü ve önemi”, *Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 45-61, 2017.
- Altuntaş, Eda, Kara, E., Soylu A.B., Kırkbeşoğlu, E., “Siber sigortalar: son gelişmeler, uygulamalar ve sorunlar”, *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 12: 8-22, 2018.
- Baştürk, H. Feride, “Sigortacılık alanında yüksek lisans, doktora eğitiminin gerekliliği ve mevcut durum”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 204-213, 2016.
- Cebeci, İpek, “Türkiye’de siber risk sigortalarına ilişkin bir değerlendirme”, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(1), 163-188, 2021.
- Cula, Serpil; Muluk, Zehra; Çiftçi, Sezgin, “Sigorta personelinin sigorta eğitimi konusunda görüşleri”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, 12: 91-111, 2016.
- Çelikkol, Hakan, Dalkılıç, N., “Türkiye’de sigorta sektöründe istihdam, eğitim ve geleceğe ilişkin öneriler”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(2), 73-80, 2010.
- Dalkılıç, Nilüfer, Ebeoğlu, H.F., “Sigortacılık bölüm öğrencilerinin staj değerlemesi üzerine bir uygulama”, *Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 81-95, 2018.
- Güçlü, Abbas, “Eğitim sistemi SOS veriyor..!”, *Milliyet*, 19 Eylül 2021.
- Karaman, Davut, “Sigortacılık sektörünün güncel sorunlarının belirlenmesi: Alanya’da bir araştırma”, *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(10),
- Karaman, Davut; Aydoğmuş, Y. Hacer, “Sigortacılık sektörünün güncel sorunlarına yönelik ilişkisel pazarlama uygulamaları ekseninde çözüm önerileri”, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 3914-3929, 2020.
- Sak, Zeynep, “Türk sigorta sektörünün AB sigorta sektörü kapsamında ekonomik açıdan değerlendirilmesi”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya, 2007.
- Temur, Abdülhaim, “Türk sigorta sektöründe istihdam ve sektör çalışanlarının sosyo-ekonomik yapısı üzerine bir alan araştırması”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Doktora Tezi*, İstanbul, 2007.

Tüleyhan, Hayrettin; Demirci, Yeliz, “Sigortacılık sektörü ile insani kalkınma endeksi arasındaki ilişkinin analizi: 1985-2017”, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(1), 111-133, 2020.

<https://esertifika.anadolu.edu.tr/program/29/sigorta-acentecilik>

<https://tsev.org.tr/sayfa/ileri-duzey-sigortacilik-egitim-programi>

<https://sem.yeditepe.edu.tr/bireysel-egitim/temel-sigortacilik-egitimi>

<https://bse.marmara.edu.tr/bolumler/sigortacilik-anabilim-dali/tezli-yukseklisans/>

<https://myo.gelisim.edu.tr/bolum/bankacilik-ve-sigortacilik-1/mufredat/>

